

A teljes nyomvonalszakasz feltárását 2011. november 30-ig végeztük el. A lehumusztolt 2067 m² felületen 219 objektumot tártunk fel.

A feltárt településrészlet az előkerült leletanyag alapján a 11. századtól a 16. század végéig folyamatosan lakott volt. Feltártunk számos tárolóvermet, különféle kerítő és területhatároló árkokat, és viszonylag nagyobb számban kerültek elő különféle földbe mélyített és felszíni épületek nyomai is. Megfigyelhetjük, hogy a terület É-i felében inkább a 11–14. század, míg a D-i szakaszon a 14–16. századi objektumok jelentkeztek.

A leletanyag a korszakban megszokottól eltérően igen gazdag volt. Döntő hányadát különféle kerámiaedények töredéke tette ki, a korábbi településrészleten nagyobb számban cserépbográcsok, míg a fiatalabb szakaszon főként fazekak darabjai. Nagyobb mennyiségben kerültek elő különféle fémtárgyak töredékei, döntően vasból, de jó néhány bronztöredék is. A területről összesen 10 korabeli ezüstpénz került elő, 2 db friesachi dénár a 12–13. század fordulójáról, és 8 db anonim veret a 12. század közepéről. A legkiemelkedőbb lelet a 43. sz. objektumból, egy félig földbe mélyített épületből származik, itt fémkereső műszerrel az objektum felső betöltési rétegéből egy ametszt kőberakásos arany karikagyűrűt találtunk, ami unikális a korszak településein.

A lelőhely mindkét irányban tovább terjed, további feltárását 2012 tavaszán tervezzük. A lelőhely kiterjedésének pontosítása végett É-i és D-i irányba is a nyomvonalon belül szondát húztunk. A 2012. december 15-én húzott D-i szonda végében egy eltemetett lápos részen került elő a humusztolás során egy korabeli, marhaborból készült cipő.

A garamszentbenedeki apátság 1075-ben kelt alapító levelében olvashatunk először említést a környékről, melyben leírják, hogy itt volt a Tisza partján a királyi ménes itatója, s szőlőskertek is zöldelltek vidékünkön. Az oklevél név szerint említi Bocz udvarnokot, aki testvérével az apátság halastavait, s a ménes itatóját őrizte. A forrásban Felsőalpárnak nevezik ezt a települést. A váci egyházmegye névtára, valamint a Lázárdeák féle 16. század elejéről való térkép is templomos faluként örökítik meg a korabeli települést, melyet a 15 éves háború dúlásai során, az 1597-es évben semmisítettek meg az oszmán kötelékben portyázó krími tatár hadak.

Szabó Kálmán 1930-as évekbeli ásatásai nyomán egy halászfalu maradványai kerültek elő a 44-es sz. főútvonal mellől, egy máig nem pontosított helyszínen, amit ő a korabeli Felsőalparként azonosított. Itt számos hálónehezék, és halászatra utaló emlék látott napvilágot, melyekkel a 2011-ben feltárt településrészleten nem találkoztunk. Úgy tűnik, hogy a feltárások egykorú települései nem tartoztak össze, bár egymástól kétségtelenül nem lehettek nagy távolságra. Két, egymástól ennyire eltérő településtípus egymás mellett élése fontos, az Árpád-kori települési renddel kapcsolatos kérdéseket is fölvet.

Az általunk feltárt településtől mindössze 530 m-re található egy középkori templom, mely minden bizonnyal a település része lehetett. Ez alapján, ill. az előkerült leletanyag gazdagságából ítélve a feltárt településrészletet nagy valószínűséggel azonosíthatjuk a korabeli forrásokból ismert Felsőalpárral. A fent ismertetettek miatt célszerű a két lelőhelyet összevonni és nyilvántartani a továbbiakban.

A leletanyag a Katona József Múzeumba (Kecskemét) került. Munkatárs: Sultis László ásatási technikus.

Sz. WILHELM GÁBOR

187. Létavértes, Nagy Móricz-kastély, Aradi utca (KÖH 36865)

(Hajdú-Bihar megye) U, B, Á

2011 áprilisában Szolnoki László, a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatóságának régésze próbafeltárást végzett a lelőhelyen, amely során már egészen magasan a humuszban, nagy mennyiségű kerámia-töredéket talált. A kutatószondában feltört a talajvíz, így az objektumokat csak a szelvényfalban láthattuk.

A megelőző régészeti feltárást a 193 hrsz.-ú ingatlan érintett részén a Déri Múzeum munkatársai végezték június 9–22. között. A lehumusztolt 198 m²-nyi terület teljes egészében fedettnek bizonyult, 11 objektumhoz 23 stratigráfiai egységet rendeltünk.

A többretegű lelőhelyen három korszak nyomai kerültek elő, egymáson: egy Árpád-kori épület (kemencével, cölöphelyekkel), alatta egy bronzkori gödör, amely alatt egy nagy kiterjedésű neolitikus agyaggyerő gödör húzódott. A lelőhelyen feltártunk még árokszakaszokat, ill. a neolitikumra keltezhető gödröket.

Munkatársak: F. Csutak Tünde, Juhász László, Szabó Nóra, Volosinovszki György technikusok.

SZELEKOVSKY MÁRTA

188. Ligetfalva határa

(Zala megye) U, R, B, Á, Kk

A Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ 2011 folyamán megelőző régészeti feltárásokat végzett a 76-os sz. főút rekonstrukciójának földmunkáival érintett lelőhelyeken.

Erdő-föd (KÖH 70531): A 2010-ben megkezdett kutatást⁴⁴ folytattuk 2011-ben, Ny-i irányba, a dombtető felé. Itt újabb 22, összesen 42 régészeti jelenség folyt rajzolódott ki, a terület teljesen fedett volt régészetiileg. Ezeket április 4–8. között tártuk fel. A tavalyival ellentétben idén már csak egy őskori jelenséget tapasztaltunk. A 2010-ben a feltárási terület legszélén jelentkező, leletanyagban gazdag, késő bronzkori gödör másik felét bontottuk ki. 2011-ben egy Árpád-kori településrészletből néhány gödör, egy sekély, a feltárási felület ÉNy-i részén több mint 10 m hosszan követhető kis árkocska, valamint cölöphelyek láttak napvilágot, melyek felszínre épített oszlopszerkezetes konstrukciókra utalnak. A feltárási engedélyben meghatározott területen a megelőző feltárást elvégeztük, ám a lelőhely szélét nem értük el. Azt is azt tapasztaltuk, hogy a lelőhely kiterjedése még nagyobb, mint azt a terepbejárási adatok mutatták, és a 76-os sz. főút kettévágja azt. Az útépítés földmunkái mind Ny-i, mind D-i irányban további régészeti jelenségeket is érinthetnek. Az ott előkerült objektumok feltárását a jogszabályi változás következtében a területileg illetékes múzeum fogja elvégezni.

⁴⁴ RKM 2010, 275.